

FEJÉRMEGYEI NAPLÓ

Előfizetési árak:
1 évre 12 kor., 1/2 évre 6 kor., 1/4 évre 3 kor.
Egyes szám ára 10 fill.

Felelős szerkesztő:
BILKEI FERENC.

Megjelenik: kedden, csütörtökön és szombaton este.
Szerkesztőség és kiadó-hivatal: Szent-István-tér 1.
Egyes számok kaphatók: a dohánytözsdeknben.

Prohászka Ottokár dr. megyéspüspök beszéde a szegedi kath. nagygyűlésen.

Mélyen tisztelt katolikus kongresszus! Mindnyájan büszkék vagyunk a kereszténység programjára s kihatásaira; a program főlégsége volt: új világ, újjászületés, keresztelés nem vízzel, hanem lélekkel s páratlan volt a programnak kiváltása is, mert megjelent a földön az ur, a „tertium genus“, az a nemzedék, mely nem vérből s ösztönből, nem erőszakból s kevélységből, hanem Istenből való, az a nemzedék, melyről az Ur mondta: ti vagytok a világ világgossága, ti vagytok a föld sava. S ez a nemzedék a hadak utjára lépett, hogy elfoglalja a világot s meglobogtassa fölötté zászlóját, melyre az volt írva: fides victoria s kulturát teremtetts történelmet csinált, mely nem akar mult, hanem folytonos jelen lenni. Így tartott ez soká, mondhatnám 1700 évig.

Ujában azonban úgy látszik, mintha ez a győzelmes irányzat erejét vesztené s mintha presztízse tűnnék. A világ áramait s a közérdek-lődést tekintve azt a benyomást vesszük, mintha a kereszténység lejárná magát s új csillagok tűnének fel az emberiség egén, csillagok csábos ígérettel, melyek új irányt nyitnak észnek s akaratnak s új, jobb világot ígérnek az emberiségnek. S az emberiség tényleg el is indult nyomukban s a keresztény kultúra kebelében, főleg 150 év óta új kultúra felállításán dolgozik, melynek tárgyalása lépést tart a modern eszmék rohamosabb terjeszkedésével. 150 év óta — mondom — amennyiben 1748-ban jelent meg Genfben a „L'esprit des lois“, 1751-ben indult meg az Encyclopaedia kiadása, 1762-ben tette közzé Rousseau a „Contrat social“-t, 1776-ban írta meg Smith Ádám a nemzetek gazdaságáról szóló művét s ezek az ugynevezett modern eszmék részben tagadták a kereszténységet, részben ignorálták; de akár tagadták, akár ignorálták, abban egyetértettek, hogy különálló s nem keresztény alapokra fektették az életet; új eszményeket állítottak a világba: új medreket vágtak a gondolkodásnak s érzésnek; új elvek szerint alakítottak embert, neveiték ifjúságot, szerettek gyermekeket, segítettek szegényeket, szerveztek munkásjólétet, laicizáltak államot, erkölcsöt, nevelést, házasságot, iskolát, életet s feleslegessé akarták tenni Krisztust s kegyelmét.

Ezt a nagy elváltozást nem tagadhatjuk, sőt ellenkezőleg konstatáljuk s szemébe nézünk neki, mert kötelességünknek tartjuk leszámolni vele; amennyiben nem szabad kétségnek fenforogni az iránt, vajjon jó vagy rossz uton jár-e a világ s főleg nem szabad kétségnek fenforogni az iránt, hogy rászorule a kereszténységre vagy nem? S e kérdés fölvetésére s megoldására nemcsak a világnak van szüksége, hanem szükségé van arra a keresztény öntudatnak is, mert ha valakinek, hát nekünk kell meggyőződve lennünk arról, hogy csak Jézus nevében van boldogulás s hogy a kereszténység az a „virtus ad salvandum“, az az üdvözítő erő, mely az embert lábra állítja s az emberiséget azokkal az

erkölcsi erőkkel töltögeti, melyek nélkül a fejlődés s haladás földadatai meg nem oldhatják. Bátran föl kell vetnünk tehát a kérdést: *Szükség van-e még ránk? Boldogul-e a világ nélkülünk? Rokkanti szolgálai vagyunk-e mi a kultúrának, kik nagy nyugdíjat élveznek s kinek tisztességes el-takarítását nehezen várják, vagy pedig az emberiség barátai, kikre az élet s az erő titkai biz-zattak?*

Ezekre a kérdésekre nem felelhetek különböztetés nélkül.

Ha a *nép nagy tömeget* tekintem, úgy látom, hogy úgy, ahogy a hit intézi főfogását s erkölcsi készlete a mult. ker. századoknak ránk maradt öröksége. Azt látom, hogy a keresztény nép egész idealizmusa a vallásból való s ha a vallását elveszik, kirántják lábai alól az ideális gondolat és érzés gyökényét — Másképp áll a dolog, ha az ugynevezett *kulturremberiségről* van szó. Az erkölcsi fogalmak, főleg pedig az erkölcsi érzék s érzés ezekben a rétegekben is a kereszténységéből valók, hiszen azt az egész szellemi atmoszférát, melyben élünk s mozgunk, a kereszténység napjának világgossága, Krisztus fénye s szelleme tölti be s maga az a humanizmus és filantropia, maga az a liberálizmus és szocializmus is Krisztusi befolyások alatt lettek; mindazonáltal ki kell jelentenem, hogy tényleg a vallási eszmék nem állnak a kulturremberiség érdeklődésének központjában. A kulturremberiséget inkább a találmányok és fölfedezések, inkább a társadalmi s politikai mozgalmak érdeklik; sürget újvilágot, új intézményeket s feszülten várja a nagy társadalmi elváltozásokat. Érttem ugyan, hogy az ilyen gazdasági, társadalmi s politikai elváltozások korában a vallás nem is állhat igen a nyilvános élet szférájában, mert örökérvényű s a lélek mélyeibe ható eszméi keresztényi állapotokban közvetlenül nem lehetnek a társadalmi elváltozásokat intéző eszmék, pl. hogy milyen alkotmány, milyen választói jog és munkástörvények legyenek, már csak azért sem, mert mindkét fél, a maradi s a haladó társadalmi réteg egyaránt szívből meggyőződéses keresztény lehet s mert megfelelő vallásos tartalommal egyaránt ki lehet tölteni a középkori társadalmat csak úgy mint a modern világot. De ha nem lehetnek társadalmi alakulásokat közvetlenül intéző eszmék, kell mégis életet hordozó s életet alakító eszméknek lenniök s ez hiányzik a modern kultúrában. Ennek a kültre, a társadalmi elváltozásokra s harcokra irányuló kultúrának óriási nagy hiánya és baja éppen abban áll, hogy a belsőt s a mélységeket, hogy az embert és lelkét elhanyagolja s az emberélet szép, nemes s boldog kialakításában szerencsétlen. Individualistának mondja magát, de az individuum nem az ő remeke; szocializmusára büszke, de inkább az intézményt, mint az embert kezeli. Technikai erőt sokat, morális erőt keveset termel; repülőgépeken emelkedik, de az idealizmus magaslatairól lezuhan; szervez tömegeket, de szétszakít egyede-eket; társadalmi harmóniáról álmodozik, de diszharmoniaiba kergeti az embert; gócpontokat létesít ipari, társadalmi törekvéseknek, de az embert megfosztja központjától, súlypontjától; nincs morális alapja, nincs jellemet nevelő rendszere,

nincs idealizmusa, nincs erkölcsi ereje; állapotai a világnézet s erkölcs dolgában chaotikus; meg-érti valahogy a világot, de magát nem érti meg; sehogyan sem; hódít, foglal, nyer tért, de önmagát elveszi.

Pedig hiába, minden kultúra értéke s vi-rága az ember; minden haladás kritériuma a harmonikus ideális ember. Ez lesz a modern kultúrának is kritériuma s a világitéleten azt fogják tőle kérdezni: tudtál-e teremteni embert az Isten képe-re s hasonlatosságára? Tudtál-e fényt önteni homlokára s erőt s lendületet akaratába? S ha nem tudtál, hogyan vállalkozhattál a világ vezetésére? Nem vezettél, hanem csábítottál. A modern kultúrára tényleg ezt kell ráolvasnunk. Sokat tud, sokat bír, de az emberrel, a lelkével, az erkölcsével, erkölcsi, szellemi életével nem bír; nem bír sziklaalapot teremteni elveinek, sem termőtalajt erkölcsi gyökereinek; nem tudja kifejezteni feje fölé a mérhetetlen perspektivák egét, sem kigyújtani rajta az eszmények csillagait; akarata-ba nem tud teremteni lendületet, mely eltöltson ifjat, öregot a magaslatok vágyával, az eszményi tökély aspirációival. S hogy ezt nem bírja s hogy kontár az ember s a lélek körül, azt bizonyítja, azt panaszolja tudomány és akadémia, család és iskola, irodalom és művészet, gazdasági és közélet: kevés a jellem s az erő; az akarat neveletlen; a fejek fáradtak, a szívek szomorúak! A legjobbakat is nagy lehangoltság szállja meg s azok is, kik intellektuális hajlamaink foga tele voltak szimpátiával az új alakulások iránt, most azt kérdezzétek: vajjon érdemes volt-e mindeztől szikra szállni s vajjon a modern haladás nem mondott-e máris csódot? Látják az örökös vál-ságot, melyben szenved ember, család, nevelés, iskola, parlamentarizmus, hadsereg, hit és erkölcs s megrokkanva bizalmukban szkeptikusokká lesznek s úgy tartják, hogy ez a modern világ sem egyéb, mint új kiadása az ósrégi, prometheuszi kinnak s családásnak.

De ebben látom én a feleletet is a mi kérdésünkre, hogy van-e szükség még ránk s a szent kereszténységre? Boldogul-e az ember s az emberiség Krisztus nélkül? Itt az élet terén dől el a nagy kérdés. A nagy kérdések sorsa egyáltalán nem a teóriák, hanem az élet terén dől el; ott tűnik ki mindjárt, hogy életet hoznak-e vagy halált. Életről beszélni a tévely is tud, életet adni csak az igazság bír. Azért mondja Krisztus: az én igéim szellem és élet, v. i. azért van igazam, mert életet adok s életre képesítetek. A kereszténység mindaddig ugyancsak életet adott s sok hiány s barbárság dacára mély, tiszta moralitást teremtett; a mélységnek, a vallás mélységeinek erejével segítette az egyest az érvényesülés s megdicsőülés magaslataira; sziklaalapot nyújtott s arra állította a küzdelmes embert; célt tűzött ki neki s mint sarkcsillag alá, az Isten fölsége s uralma alá helyezte s onnan indította meg a világ meghódítására. S amit eddig tett a kereszténység, azt meg kell tennie ezután is. Hivatása nem változott, hivatása nem szűnt meg; hordozni s fejleszteni kell az emberiség erkölcsi életét, azt az életet, mely a harmonikus, erős boldog embert

Sövegjártó János

vászon kereskedése

Székesfehérvár, Barátok épülete.

Nagy választék agy- és asztalneműekben, színes és fehér barchetok stb.

olcsó, szabott árak mellett.

Mai lapunk 4 oldal.

00000487

adja. *Ebben a kereszténységnek senki sem helyettesítheti, kevésbé a vallástalan, modern kultúra s ezt szerelménél minél begyőzőbben öntudatunkra jutlatni.*

1. Az emberiség erkölcsiségének szüksége van a kereszténységre először azért, mert az erkölcsiség ideális tényezőit s az azoktól való szilárd s lelkes meggyőződést a kultúrától nem méríthetjük; azokat nekünk a ker. hit adja. Ez ideális tényező: a cél, az eszmény, az erkölcsi rend, a törvény, kivülünk s fölöttünk s a szabadság s a felelősség fölsőleges ténye mibenünk. E tényezőket a hit mutatja be nekünk, az emeli ki azokat az okoskodás, a kételey zavarából a meggyőződés biztos alapjaira. A cél s az eszmény az Isten maga; az erk. rend s a törvény pedig Istennek sz. akarata. A jósnak, erénynek, az erkölcsi rendnek Istenben van alapja; benne realitássá válik az ideál, melyet sejtünk, melyben hiszünk, mely nélkül meg nem lehetünk, de amelyben csak akkor nyughatunk meg, ha tudjuk, hogy mindez maga az örök, végtelen, isteni valóság. Gondolatokat, ugynevezett eszményeket a modern kultúra is kínál; de a modern kultúrának az eszmények csakis gondolatok, nálunk meg realitások, — ott divatok, nálunk meg az örök, élő végtelenség villanásai. S ez kell nekünk! Nekünk akármilyen idealizmus nem elég; nekünk oly idealizmus kell, melynek realitásáról meg vagyunk győződve s ezt nekünk a hit adja. Nekünk a természet rendje, mely alól a furlang s raffineria emancipálja magát, nem elég; nekünk oly törvényre van szükségünk, mely a Főlség kötelező akarata. Ez a legfőbb akarát szentesíti a törvényt s e szentesítésével adja meg neki a kötelező erőt s a legfőbb akaratainak ha török, ha szakad, ha az egész világ is megszakad, érvényesülnie kell. E legfőbb eszmény, az örök Főlség felé forduló törkő, vágyódó, cselekvésre hivatott valóm s a legfőbb és legkorrektebb akarataim hódolok meg s veszem a törvényben rendelkezését. *Igy állok itt; a hit adja erkölcsi világom alapjait, az feszíti ki világnezetem tengelyeit; így állok itt s csakis itt érzem át a szóltárs szavát, hogy akik az Urban hisznek, biznak, olyanok, mint a Sion hegye, nem ingadoznak mindörökké.* (Zs. 124.)

S ne vegye senki rossz néven nekem, ha erkölcsi világomban a hit igazságaihoz s eszményeihez menekszem. Kihez menjek, hová forduljak másfelé? Természetem utal oda, az a természet mely oly realis s mégis oly misztikus; az a belső világ, melynek homályában lámpám, eszem világozása ég, de sugara messze ugyancsak nem ér; a lét s az élet végtelen perspektíváit bizony meg nem világítja. *Emlülés s áresség* kísért körülöttem s folyton az a kérdés: mire jó ez? Tartalmat s értéket csak úgy fektethetek életembe, ha el nem mulóvá s tetté, tehát istenivé teszem s istenivé csak úgy tehetem, ha az isteni akaratot életem át benne.

Ugyancsak ha lelkembe nézek s látom mélységeit s azokat a szellemi nagy adatokat, amilyen a szabadság s felelősségérzet, — ha szemlélem a bennem élő eszmények fölségét s úgy tetszik nekem, hogy mindegyik egy *titokzatos isteni jelenlét* s a végtelen Istenek lefátyolozott arculata: akkor hódolnom kell e parancsoló Főlségnek s el kell fogadnom csodálatos vezetését. S ezzel a vezetéssel találkozom a történelemben; itt élelem lép ez a sejtett, ez a keresett Főlség s kezdetben homályosan, végül Krisztusban napsugáran mutatkozik meg Urannak, eszményemnek, példaképemnek, vezetőmnek és sürget s parancsolja: kövess engem!

Az erkölcsében megrokkant éppúgy mint a jobb erkölcsöket sürgető irányzatoknak azt kell tehát oda dörögnünk: *serva fides; tartsd meg s kövesd a hitet s éld át eszményeit.* A hit igazságaira tekintis, azok legyenek csillagaid s a csillagos fény legyen eligazító akár a bukás poklát, akár a javulás s bánat tisztítóit, akár a megnyugvás s vigasz paradicsomát járód. E programot kifejezte Dante, mikor az utolsó szava a három nagy költeménynek mindig az, hogy „stella”, „stella”, csillagok, eszmények! A pokolból kijövünk „a riveder le stelle” a tisztító tűzőn átmevünk „a salire alle stelle” s megdicsőülten is azt a Főlséget szerettük. „che mouve: it sot e l'aletra stelle”. A szentírás pedig ezt azzal az egyszerű kijelentéssel nyomósítja: *justus ex fide vivit, az igaz, a nemeslelkű ember hitből*

indul ki; világnezetét hite hordozza, erkölcsi elveit Istenbe akasztja, a törvénynek a hajlíthatatlan, isteni akarát. Mi ezzel szemben a sokat okoskodó és meg nem nyugvó, a kételey s elsőtétedő ember, aki nincs tisztában a jószág s tőkely eszményi valósága iránt, — aki nem bizonyos a szépnak s jónak föltétlen érvényesüléséről. — aki azt gondolja, hogy az erkölcsiség is divat s parancsai alól ki lehet bujni? Nem egyeb az ilyen ember alól ki lehet bujni, hogy csillag központ nélkül, mint fa talaj nélkül, hogy csillag központ nélkül, alak, kép — mondjuk — minta érték nélkül!

Ez más szóval annyit jelent, hogy az erkölcsiségnek realis eszmények, realis eszményekbe vetett hit s mondjuk ki más szóval — dogmák kellene. Dogma nélkül nincs erkölcs. Most ugyan sokszor hallani, hogy van s hogy a dogma mellékes is, fölsőleges is — hogy csak a becsületre s a tisztességre legyen gondunk. Ez utóbbi biztatást s buzdítást mi ugyan szivesen fogadjuk s szívből örülünk az erkölcsiség nagybecsülésének, igen, legyen gondunk erkölcsre, becsületre; de ha igazán van gondunk rá, akkor ne hányjuk szét az erkölcs alapjait. Aki a fát szereti, az ne hordja el a fa termő talaját; éppentűg, akinek az erkölcsiségre igazán gondja van, az nem gyöngyül az erkölcs elveit. Már pedig az erkölcsiség legfőbb elve, éltető gyökere és idege, erős csontváza az Istenbe, a realis ideába s az erkölcsi rendbe, mint Isten akarataiba vetett hit! Aki dogma nélküli erkölcsöt hirdet, az csak szavakkal játszik; a homokra épít várat; annak világa sár sziklabordák nélkül, élete hájó vezércsillag s kormányrud nélkül s szomorú wrakknak készül s az is lesz előbb-utóbb.

De különben hát hol is vannak azok, kik dogma nélküli erkölcsöt árulnak? Ugy látom ugyanis, hogy az ilyen doctrinere emberek maguk sem következetesek elveik keresztültvitelében, a mennyben nekik is vannak dogmák; ha tehát dogmák ellen beszélnek, ők is inkább egyes hitcikkelyekre vonatkoznak s nem tagadják által az erkölcs vallásos alapjait. Hiszen ők is hisznek; hisznek az eszményiben, hisznek kötelességekben, hisznek a tizparancsolatban, az evangélium legfőbb parancsában, a szeretet dogmájában. Az ő humanizmusuk sem az a pogány humanizmus, az ő filantropiájuk sem sokrateszi filozófia, az ő szociális érzésük sem a platói állameszmény; ideológiájuk teljesen át van hatva a keresztény dogmáktól; kereszténység is, meg nem is; de bizonyára keresztény befolyások alatt kialakult dogmatizmus.

Élismerem azt is, hogy akik erkölcsöt akarnak dogmák nélkül, hogy azok sok jót is tesznek s igazán nagyra akarják becsülni a tisztességet s a kötelességet. Látni való, hogy főleg a szociális érzést s az intézményeket s a közjólétit alkotásokat tekintve megvalósítanak sokat a kereszténység legidősebb követelményeiből. Ha nézem a társadalmi különbségek kiegyenlítésére irányuló törekvéseket, a munkás törvényhozást, a biztosítást, a gyermekvédelmet, a rokkantak s nyugdíjasok ellátását, az alkoholizmus s a prostitúció elleni járatot, azt kell mondanom, hogy a mai kor hitre nézve ugyan kevésbé krisztusi, mint a középkor; de szociális érzésre nézve krisztusibb, mint bármelyi korszak azelőtt. Mindazáltal a dogmátlan erkölcsök hirdetésével s terjesztésével e szociális érvelnek kihatását is meg fogja hiúsítani, mert tapasztalni fogja, hogy intézmények ember, ideálisan erkölcsös ember nélkül célt nem érnek; értéket s érvényt a törvénynek az ember ad, lelkiismeretességében az istenszolgálat hűségig fölemelkedett ember. *Ezt a vallástalan morál meg nem teremti; ezért nem bízunk mi a dogma nélküli moralban.*

De ha nem akarunk dogma nélküli moralát, épp úgy nem akarunk moralát nélküli vallást. Nem kell nekünk sem a vallástalan erkölcs, sem az erkölcsstelen vallás. Ezt az érdekes ellentétet pedig bizonyára nem a szójáték kedvéért állítottam fel, hanem mert az ellentétben sokan szemülnkre vetik az erkölcsnélküli vallást s mert tényleg őrizkednünk kell attól, hogy a vallást sürgesülük s az erkölcsöt elhanyagoljuk. Néha úgy látszik s Buckle nagyon erősítgeti, hogy az egyház jobban bízik el azokkal, kik a hit ellen vetenek, többet törődik a hittel, mint a moralával s szigorubbann azokkal, kik a moralát törvényéit átlik. Ezzel szemben rá kell mutatnunk arra, hogy szerintünk erkölcs-vallásos alap nélküli szilárd nem lehet s a hit

gyökere az erkölcsnek, az erkölcs meg virága a hitnek. Aki a hitet védi, az az erkölcsiség alapjait s gyökereit védi és azokat elég nyomatókósan védeni nem lehet; nem lehet tehát a hitet, a vallást sem sürgetni, eléggé épp az erkölcsre való tekintetből; de szivesen osztjuk azt a fölfogást, hogy nem szabad a hitnek, mint gyökérnek védelmével beérnünk; a hitet úgy sürgetnünk, hogy az erkölcsöt elhanyagoljuk, vagy másodrendűnek tartjuk; nem szabad azt a látszatot keltenünk, hogy elég a hitelvekhez ragaszkodni, a többi majd magától jön. Neq, ezt nem szabad tennünk: de nem is tesszük. Mert, ismétlem, nekünk hit is, erkölcs is kell, — a szimbolum a dekalogusnál nálunk elválaszthatatlan; mi a gyökert gyökérnek nézzük s elvárjuk, hogy az virágot hajtson s gyümölcsöt hozzon; hitbe, mely erkölcsben ki nem hajt, nem vagyunk szerelmesek. Virágözék hát ki a hit gyökölcsben, — a hit gyökere erényben, nemes, krisztusi életben, ahogy azt az Ur is akarta, mondván: *ugy világoskodjék a ti világosságotok, a ti hitetek az emberek előtt, hogy lássák cselekedeteiteket s dicsőítsék az Atyát, ki mennyekben vagyon.* Tehát hogy lássák cselekedeteiteket s fölismerjék az ő gyökérüket, az Isten, az Istenbe vetett hitet, az Isten szeretetéből kiinduló lelketet.

(Vége köv.)

UJDONSAGOK.

— **Személyi hírek.** *Prohászka* Ottokár dr. megyéspüspök a Szegeden tartott kath. nagygyűlésről visszaérkezett székvárosába.

Széchenyi Viktor gróf főispán hazaérkezett hosszabb csehországi (Milleschan) tartózkodásából és átvette hivatalának vezetését.

— **Esküvő.** Meszleny Béla központi szolgabíró f. hó 11-én d. e. fél 12 órakor tartja esküvőjét a székesegyházban Ciffing Lenke urleánnyal, Ciffing Ede az Első Magyar Biztosító-Társaság titkárnak bájnos leányával.

— **Kinevezés.** A vallás és közoktatásügyi miniszter a Kasára eltávolított *Varga* Mátyas helyébe a helybeli a főreáliskolához *Sabján* János okleveles középiskolai tanárt nevezte ki helyettes tanárnak.

— **Az orvosok budapesti kongresszusán** városunkat Bierbauer Viktor dr. városi és Lauschmann Gyula dr. megyei főorvosok képviselték, a kik több napon át vettek részt a kiváló fontos-ságu üléseken.

— **Áthelyezés.** Török Gyula honvédszázados városunkból Kolozsvárra helyezte át a honvédelmi miniszter.

— **Kitüntetés idegen rendjellel.** Alfonz spanyol király 6 felsége besenyi László Albert csendőrezedésnek, a m. kir. VI. számú csendőrküret parancsnokának, a spanyol királyi 2. osztályú érdemkeresztet adományozta.

— **Kiküldöttek.** A helybeli ügyvédi kamara a Budapesten folyó hó 12-én tartandó II. országos patronage kongresszusra Vértessy Józsefet és dr. Krausz Emil ügyvédet küldötte ki.

— **Dalegyesületi ünnepély.** A székesfehérvári Polgári Dalkör és a Déli vasuti Dalegyület s kecskeméti országos dalversenyen nyert versenydíjait felavatását folyó hó 4-én este fél 9 órakor a Rédey-féle Kossuth-utcai kerthelyiségben együttesen társasvacsora keretében ünnepelt meg. A dalárdák ez alkalommal eléneklik a kecskeméti dalverseny közös énekszámain és az általuk választott darabokat. Ezen ünnepélyre tisztelettel meghívjuk a pártoló tagjainkat valamint a dalkultúra iránt érdeklődő t. közönséget azzal, hogy a résztvenni óhajtók a Rédey vendéglőben kitétt iven vagy a dalkör jegyzőjénél Liszt Ferencnél magukat legkésőbb f. hó 3-án este fél előjegyezteni sziveskedjenek. *Egy teríték ára 1 K 40 F.* Egyben azonban ünnepség keretében a dalárdákban 10 éven túl működő tagok kitüntetésben fognak részesíttetni. *A székesfehérvári Polgári Dalkör és Déli vasuti Dalegyület.*

— **Köttös eljegyzés.** Özv. Armuth Lajosné székesfehérvári szesznagykereskedő leányát *Jenny*-t eljegyezte *Klári* Miksa hódmezővásárhelyi bórkereskedő; *Armuth* Arankát pedig eljegyezte *Gross* Bernát helybeli téglagyáros és nagykereskedő. (Minden külön értesítés helyett.)

— **A Nemzeti Múzeum tolvaja.** Egy fényesnek látszó ekszisztencia ismét letörtött s a züllött lelkű szerencsétlen fiatal embert ismét városunkban keresik, mert megyénkben s városunkban töltötte ifjúságát, itt laknak a szülei, számalomra méltó jó édesanyja, a ki büszkén tekintett föl fiára, mint a család szemefényére. Kováts László, a Nemzeti Múzeum sötétlelkű tolvaja Polgárdin született, atyja ott volt jegyző s onnan kellett szép és dusan jövedelmező állásáról eltávoznia s azt a szegényes városi végrehajtói állással fölcserelni. Kováts László kedden, a mikor Budapesten sikerült elillannia, még az éjszaka folyamán városunkba érkezett s szüleitől kért pénzt, hogy azon Amerikába utazhassék. Rendőrségünk csak reggel kapta meg a budapesti rendőség táviratát, amely Kováts szökéséről értesíti. Mikorra utána jártak, a tolvaj már árkon-bokron túl volt és csak a szomszédok adták hírtül, hogy a hajnali órákban eltávozott. Simon Sándor rendőrfőkapitány Budapestre küldötte Kováts arcképét, a honnan széleskörű nyomozást indítanak a szökevény megkerítésére. Reméljük Nagykovácsiban is. Ma két detektív érkezett városunkba s a tolvaj egyénisége és utirányai iránt érdeklődtek s kellő felvilágosítások után mindketten tovább is utaztak, hogy a büns nyomába érjenek.

— **Hangverseny.** Propszt Emilia, városunk ezen rokonszenves cimbalomoktatója a Balatonbogláron augusztus 28-án a fürdőközönség által tartott bucsuhangversenyen művészi cimbalomjátékkal szerepelt, nagyban emelve az est sikerét.

— **Gazdasági tudósító.** A földmívelésügyi miniszter Fejérmegye székesfehérvári járásra *Halmi* Nándor csőzi lakost, *Zichy* János gróf intézőjét gazdasági tudósítói tiszttel bizta meg.

— **A sikkasztó borügynök.** Brenner Artur a jeles bortügynök manipulációinak teljes felderítésére még mindig folynak a kihallgatások. Bizonyossá vált, hogy Brenner ur már régebben tartózkodik körünkben s szőtte-fonta a terveket, hogy lehetőleg sok könnyen hívó jó ember hiszékenységet kihaloztassa. Simon rendőrfőkapitány úgy látja, hogy a kihallgatás után tanácsos lesz letartóztatni, ámbar azt állítgatja ravaszul kieszelt okfejtéssel, hogy elkövetett manipulációiban nincsen csalás. Műveleteihez úgy látszik nemcsak a város szolgálatot terennemot, megfordult a megye több helyén s hasonló szerencsével üzte az emberek felültetését. Erre vonatkozik az alispán következő sürgősen kibocsátott rendelete:

Valamennyi község Előjáróságának!

Értesülvén arról, hogy Brenner Arthur szédelőg bortügynök a megye területén bor mintákat szedett össze s a bortulajdonosoktól 25—35 korona összeget csalt ki azon a címen, hogy borai a párisi borkiállításra ki fognak állítani s pezsgőgyár részére megvétetni. Miután a nyomozás során kiderült, hogy nevezett bortügynök egy rovott multu többször büntetett egyén:

Utasitom az előjáróságot, hogy mindazon szőlőtermelőkkel, kiktől Brenner Artur kisebb nagyobb összeget csalt ki, jegyzőkönyvet vegyen fel s a jegyzőkönyvet a vizsgálatot folytató székesfehérvári rendőrfőkapitányi hivatalhoz sürgősen terjessze be.

Székesfehérvárott, 1909. aug. hó 31-én.
Szűts Jenő, alispán.

— **Iskola-ügy Etyeken.** Az etyei iskola ügyéről, amelyről annyiszor közöl megbízhatatlan állításokat a Sz. és Vidéke, e sorokat kaptuk: A

megyéspüspök megbízásából 27-én Etyeken járt Krenc Ignác egyházmegyei főtanfelügyelő és dr. Szabady J. egyházmegyei ügyész, hogy megvizsgálják a már 3 év óta huzódó iskolaugyet. Két kérdésre terjedt ki a hivatalos vizsgálat: 1) Az alispán az egyházmegyei hatósághoz intézett írástában állítja, hogy a r. kath. iskolaszék konok-sága, amellyel megtagadta az iskolaköltségeknek a politikai hatósághoz való áttételét, oka a tündetlenségnek. Ezzel szemben úgy az iskolaszék mint a község előjárósága bizonyítja, hogy ez, az erre kötelező végzés megfellebbezése dacára már januárban megtörtént. 2. Az iskolaszék tagválasztásánál a püspöki utasítást mindenben végre hajtja, sem az elnököt, sem a bizalmi férfiakat jogos vád nem érheti. Úgy az iskolaszék mint a község előjárósága kéri új választásnak minél előbb való megtartását s ez utóbbi igéri, hogy az iskolaköltségvetésnek elfogadására fog törekedni. (Beküldetett.)

— **Vihar.** Vasárnap d. u. sötét fellegek vonultak végig megyénkben és több helyen a jégeső is tetemes károkat okozott. Zánoly határát ismét elverte a jég. Szerencse, hogy a pompásan álló szőlőhegyet megkímélte a veszedelem. — Vál községből azt a szomorú értesítést kaptuk, hogy a jég már leszűrelte a szépen mutatkozó szőlőtérmet.

— **Gyermekgyilkosság.** Borzalmas gyermekgyilkosságról veszünk hírt Csősz községből, ahol egy elvetemült apa két ártatlan kislányának oltotta ki életét. Leposa Imre 30 éves jómódu csőzi gazda iszákossága és veszedék természetéből kifolyólag messze elkerült ember volt Csőszön. Nem régen börtönt ült, egy korcsmai duhajkodása alkalmából kiszurva Veisz Ábrahám táci korcmárosnak szemét. Duhajkodása miatt természetesen legtöbbet szenvedett családja, szegény felesége hiába sirt, könyörgött férjének, hogy térjen a józan életre s éljen családi kötelességének. Tegnapelőtt is erős összetűzés volt a családban. Az asszony okulva a sok-sok szenvedésen végre is elhatározta, hogy gyermekeivel ott hagyja házastársát, visszamegy szüleihez Polgárdira. Tegnap legkisebb gyermekét karjára kapva végrehajtotta elhatározását. Az apa ismét részegen tért haza s látta feldúlt családi otthonát. A fájdalom dühhő fájult lelkében, végzetes tette határozta magát. Legnagyobb gyermekét a boltba küldötte, a négy éves kis Marival és az öt éves Erzsikével pedig bezárkózott. Háborgó lélekkel konyhakészhez nyult s ezzel megölte gyermekét. Azok hiába könyörgöttek apjuk előtt életükért, a dühöngő ember nagyobbik lányán hét, a kisebbiken hat halalos szurást ejtett. Valósággal összemélté. A gyermekek sikoltozására a házhöz siettek a szomszédok, de a zárt ajtó megakadályozta őket abban, hogy a két szerencsétlen kis teremtés életének megmentését megkíséreljék. Mikor elvégezte elvetemült cselekedetét az apa, ott hagyta házát s elindult Polgárdi felé, hogy halálra keresse feleségét. Tácon azonban találkozott egy béressel, aki látva ruháján a vért, rosszat sejtett s az esetet elmodta a gazdatisztnek aki telefonon értesítette a polgárdi csendőrséget a bekövetkezendőről. A béres így azt is tudtukra a csendőröknek, hogy Leposa feleségét is meg akarja gyilkolni. Így az értesített csendőrök már készenlétben várták Polgárdin a borzalmas terv keresztlvitelére siető embert. Még mielőtt Polgárdira ért volna, a határban megláncolták s Polgárdira vitték. Itt szembesítették feleségével, aztán beszállították

a helybeli ügyészhez börtönébe. A kis gyermekek holtestének felboncolására illetve a vizsgálat megejtésére a helyszínére utaztak: *Hercz* Oszkár dr. törv. orvos és *Sárkány* Ferenc vizsgáló bíró.

Tankönyvek az összes iskolákba, a legújabb kiadásokban kaphatók Klüfner Péter cs. és kir. udvari könyvkereskedésében Székesfehérvárott.

— **Zárlat alatt álló községek:** Sertésvész miatt: Alsószentiván, Hércegfalva, Nagylók, Magyaralmás, Seregélyes, Inota, Csór, Baracs, Pátka, Sárszéd, Sukoró, Aba, Kápolnásnyék, Sáreres, Nadap, Gárdony és Székesfehérvár szab. kir. város. Sertésorbánc miatt: Rácalmás, Veszétség miatt: Gyuró.

— **Egy nyilatkozat.** Ketskés Elek a *Deres* szerkesztője az Új Lapban nyilatkozatot tesz közzé, a melyben kijelenti, hogy özv. Emhecht Gyulánét sokkal tisztességesbe nőnek ismeri, semhogy bármikor eszébe jutott volna jóhírnevét csorbítani. Ez a nyilatkozat mindenesetre nagyon szép, de még szebb lett volna, ha az előtörtént volna, a mikor a városban általános megbotránkozást keltett, hogy egy férfiember egy védtelen özvegy asszony jó hírnevét közzörül a tollát; ha akkor történt volna, a mikor Emhecht né a folytonos indokolatlan támadások által gyötörve sirásra fakadt s a mikor serdülő leánykájának állandó szemrehányásait hallotta, hogy:

— A mama mindig benne van az újságban. Egyébiránt Ketskés Eleknek nem ez az első esete, mikor támadásaiért kérdőre vonták s ő csodálkozott legjobban, hogy a kipellengérezést és gyanúsítást olvasva mindenki csak arra az egy egyénre gondol, a kit neki esze ágában sem volt támadni. Az egyeslelki és bátor embernek rendes így szoktak eljárni.

Ketskés Elek Rideg József támadását egyszerűen rablótámadásnak szeretné feltüntetni, a ki az aranykeretes szemüvegét lopta el. Csak egy itt a baj, hogy Ketskés elfelejtette a szemtanukat előbb eltávolítani, a kik látták a jelenetet, látták, hogy Rideg József a szemüvegét nem hajlolt le a földre és saját füleikkel hallották a szavait, mikor a vérző tenyerét mutatva mondotta:

— A Ketskésnek kemény foga van, megvérezte az ujjamat.
A bejelentett pernek pedig szintén van egy nagy hibája, hogy a rendőri eljárás alatt levő ügyről már szabad írnia a sajtónak.

Légszekerények, gyermekágyak, kocsik és vasbutorok valamint takaréktűzhelyek nagy választékban állandóan raktáron Márkus Simon Fia cégnél Jókai-utca 16.

— **Rövid hírek.**

A kereszényi szociálisták pénteken este fél 7 órakor fontos értekezletet tartanak.

Tolvaj manipuláns. Agics István szódás teljelentést tett a csendőrségben, hogy ismeretlen tettes zsebéből kilopta 90 koronás ezüst óráját és ezüst láncát. A csendőrség a tettest Hegyi János rovottmultu kocsis személyében letartóztatta.

Megugrott lehen. Gegemrok Ferenc Martonvásárhoz tartozó erdőháti lakos pompás 5 éves tehene megugrott.

Eltűnt. Göbölös Sándor tabajdi lakos 13 éves Lajos nevű gyermeke eltűnt. Azóta teljes nyoma veszett. A szolgabírósgaz most felkéri mindazokat, akik a gyermektől valamint tudnak, jelentkezzenek. A fiu hoszukás arcú, szőke haju, sárga szemű, barna ruhájú.

Tűz van! Tóth János sárszentmihályi urodalmi kanász sertésóla a benlevő két sertéssel együtt leégett. Tűz oka ismeretlen.

Zámoly rovására. Czizmadia Pál zámolyi legénykét megtámadták Boros János, László István s nagy megpróbáltatások közvannya elverték, hogy súlyosan megsebesült.

Hegyi Kisláng! Rapai Ferenc és Simon István legények összeveszték. Ennek előzménye az volt, hogy Simon kérte Rapaitól 13 koronás tartozását. Rapai bottal felelt, mire Simon úgy öszeszúrkálta Rapait, hogy életveszélyesen megsebesült.

Veszett kutya. A Kossuth-utcában tegnap délután nagy csoportosultak a járókelők. A beteg állatnak hátsóit a szája és látszóit raja a kinlódás. A kutya bement a 7 számú házba, ahol az ott dolgozó kőművesek agyonverték.

A verabi legények. Ifj. Horváth Dániel Farsang József és Szanyó István összeverekedtek. Horváthot püfölték el legjobban, sőt apját is, aki fia védelmére kelt alaposan ellátták. Fegyverük bot és bicska volt.

A bicska. Baracson Farkas József és Virág Horváth György a kocsmába összevesztek. A veszekedésbe beleavatkozott Vég István is, aki Farkarkast bicskájával úgy hátszurta, hogy életveszélyes sérülést szenvedett.

Tűz. Dunapentelelén Vadász Márton gazdának elégett három kocsira való szénája. A tűz oka ismeretlen.

Papák és Rekettyék. Papp József és fiát Jánost Alcsuton megtámadták Jakab István, Rekettyei József, Dani és Sándor, ugy összeszurkálták őket, hogy súlyos sebesüléseket szenvedtek.

Bicskéről. Wellex György a bicskei segélyegylet titkára. Beállított hozzá Gujdó József budapesti gépész és 60 koronáért pompás biciklit kínált neki. Az eset gyanus volt a titkár előtt s elizent csendőrokkért. Azok fölönfogaták, mert kiderült róla, hogy közönséges tolvaj. A biciklit ugy lopta.

Öngyilkosság. Inota községhez tartozó Hidegvölgyben egy 50 évesnek látszó munkás kinézésű ember főbe lötte magát. Eltemették.

A jó pusztavámiak. Pratsér György pusztavámi présházát feltörték s onnét elemeltek 7 zsák búzát és egy zsák árpát. Az öreg Pratsér észrevette a tiltott manipuláció zaját, azonban azt hitte, hogy a lovak zörögnek az istállóban. Mekkora tévedés!

Órült asszony. Özv. Makk Józsefné Deák Ferenc-utcai lakoson az órülés jelei mutatkoztak. Beszállították a Szent György-kórház megfigyelő osztályára.

Brutálisítás. Tar Péter 15 éves mészárosanonec együtt jött haza a segéddel. Welch Jakabbal. Utközben miert miertem a segéd arculverte az inast, sőt annyira meglökte, hogy a kocsiból kiálló husakasztó szögekbe esett, amelyek lábát súlyosan felsértették. A brutális mészárossegédet letartóztatták.

Életveszély. Börde Péter csizmadiasegéd helyben a rendőrségre sietett előadván, hogy Nagy István Zámoly-közi lakos önmagából kikelve revolverrel rontott neki azzal az éktelen fenyegetéssel, hogy lelövi. És bizony történik is valami, ha ügyes emberek idejében ki nem csavarják kezéből a fegyvert.

Fosztogatók. A bicskei vonatkisiklás alkalmával történt. A szerencsétlenség hírére tömegesen jelentek meg a faluból, akadtak azonban közöttük olyan lelkesen emberek is, akik ahelyett, hogy segítségére siettek volna a szerencsétlenség áldozatainak. A vonatfosztogatáshoz láttak. Eddig Szilágyi Józsefet, Krausz Antalt, Bednár Ferencet és Zámolyi Mihályt kerítették kézre közülük a csendőrokk.

A svábok. A bakonyársáknányi svábok, ugy mint szomszédjaik a móri svábok nagy barátai a bicskának s bicska tiltott műveleteinek. A dolog ugy történt: Rehát Márton és Vértési Ferenc borozgattak. Mikor éjnek idején hazafelé tartottak, elő állott Schweigbrodt János és egy másik sváb legénnyel keményen megtámadta. Hiába könyörgött az öreg Rehát, hogy 6 már öreg ember, nem vétett senkinek, olyan súlyosan megsebesítették, hogy életveszélyes sebesülésével a kórházba kellett szállítani. A sváb legények keményen megadják lelketlen támadásuk árát.

ZENEISKOLA! Van szerencsém az igen tisztelt szülők szives tudomására hozni, hogy zeneiskolamba (Távirada-utca 21 sz. saját ház) a tanítványok felvételét f. évi szeptember hó 1-én megkezdem. A zeneiskolába kezdők és haladók felvétetnek mindkét nemből; hegedű, zongora, cimbalom és énektanfolyamra. Tandíj mérsékelt. Az oktatás az orsz. m. kir. zeneakadémia-tanterve szerint történik. Tisztelettel Jámber Zsigmond zenetanár.

**LEGJOBB
CIPŐTISZTÍTÓSZER**

mely a legpompásabb fényt adja és a bőrt tartóssá teszi. NIGRIN egészségi szempontból melegen ajánlható, mert NIGRIN folytonos használatánál is a bőrt légmentesen el nem zárja, ugy hogy a láb kipárolgását nem akadályozza.

ST. FERNOLENDT, Bécs
cs. és kir. udvari szállító.

Mindenütt kapható!

Pályázat.

A hercegfalvai plebániához tartozó **Kokasd** pusztai apátságuradalmi tanítói állásra szeptember 15-iki határnappal pályázatot hirdetnek. A kellően felszerelt folyamodványok Vajda Odón apát ur ömeltőségéhez címezve a hercegfalvai plebánia hivatalhoz (Fejérmegye) küldendők. Az állás szeptember 25-ikén foglalandó el.

Javadalom:

Készpénz az uradalomtól	400 K és korp.
Buza 936 kg.	148 " 76 f. ért.
Rozs 720 kg.	86 " 40 " "
Árpa 620 kg.	74 " 40 " "
Mustrabirka 2. db.	20 " — " "
Tehéntartás 2 db.	100 " — " "
Sertéstartás 8 dr.	24 " — " "
Kőso 34 kg.	8 " 16 f. "
Tüzifa (hasáb) 10 m ³	70 " — " "
Tengeri föld 2 hold.	60 " — " "
Kenderföld 1 hold.	30 " — " "
Lakás és szükségesség mellékhelyiségek	200 " — " "
Kert	20 " — " "

Kötelesség: a Kokasdi apátság uradalmi osztatlan elemi iskola növendékeit oktatni.

Dr. Berger Máté,
cisz. r. lelkész, igazgató.

Székesfehérvár szab. kir. város hatóságától.

5437|1909 szám.

Pályázat ösztöndíjra.

Székesfehérvár szab. kir. város törvényhatósága által alapított 2 rendbeli ezredéves tudományegyetemi és műegyetemi ösztöndíj mindenike üresedésbe jövén, azok elnyerésére pályázatot hirdetnek.

Ugy a tudomány, mint a műegyetemi ösztöndíj 10,000—10,000 koronának és az időközben az alapítókhoz csatolt összegeknek kamataiból áll, amelyek minden egyetemi félév elején esedékesek.

Az ösztöndíjakra pályázhat minden székesfehérvári születésű, kifogástalan erkölcsi viseletű, szegénysorsu ifju, aki az érettségi vizsgálatot a székesfehérvári kath. főgimnáziumban vagy kir. főreáliskolában jó sikerrel kiállván, tanulmányait valamelyik hazai tudományegyetemen vagy a műegyetemen folytatja vagy kívánja folytatni.

A papi pályán levők az ösztöndíjra nem pályázhatnak. A reáliskolai ösztöndíj élvezete a folyó évi szeptember havában, a gimnáziumi 1910 év elején nyílik meg.

A kellően felszerelt kérvények f. évi szeptember hó 15 napján d. u. 5 órájáig Székesfehérvár szab. kir. város tanácsi iktatójába adandók be. Később beérkezett kérvények figyelembe nem vétetnek.

A pályázati kérvények a legközelebb tartandó rendes közgyűlésen fognak érdemileg elintéztetni.

Székesfehérvár, 1909. évi aug. hó 27-én.

Dr. Saára Gyula
polgármester.

Nagyobb uradalom bihar-megyei pinnészetében circa 750—800 hecto ösztürtartalmu, teljesen jókarban levő

boros hordók

kerülnek eladásra.

Venni szándékozók bővebb felvilágosításért forduljanak **Fuhrmann Antal erdőmester urhoz, Kaposvár.**

ZILZER MANÓ
férfi-, fiu- és gyermekruha raktára
Székesfehérvár, Szögyény-Marich-utca.

Állandóan nagy raktáron mindenféle
férfi-, fiu- és gyermekruhák
ugyszintén
papi öltönyök,
Ferenc József-kabát,
köpenyek (havelok)
börkabátok, utazó bundák,
raglán-felöltők, kabátok.

Műtrágya

a legjobb és legjutányosabb árban kapható a helybeli keresztény fogyasztási szövetkezet fő és fióközletében.

Főüzlet: Szögyény-utca, I.
Fióközlet: Zámoly-utca 33.